

OLGUNLAŞMA MI YOKSA YALNIZCA GELİŞME Mİ ? *

Joe B. Alexander,

New Mexico Eyalet Üniversitesi

Fulbright programına seçilmiş olmanın verdiği bir takım kaygılardan sonra, Bornova'daki Ege Üniversitesine psikoloji ve işletme dersleri vermek üzere atandım. Ancak İzmir'e varışından önceki dönemde, işletmeyle ilgili bölümlerin Ege Üniversitesinden ayrılıp yeni kurulan Dokuz Eylül Üniversitesine bağlanması nedeniyle işletme konusyla ilgili çalışmalarımı yürütmem mümkün olmadı. Bununla birlikte, Türkiye'deki faaliyetlerim hem çok değişik hem de zevk verici oldu. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine iki seminer verdim. Güz dönemindeki seminerim, gereksinimlerin değerlendirilmesi, değerlendirme olanakları, veri toplama ve etkinliğin, etkililiğin, üretkenliğin ölçülmesini kapsayan «Program Değerlendirmesi» konusundaydı. Lisansüstü düzeyde bahar dönemi seminerim ise klinik psikolojiyle ilgiliydi. Bu seminerde vaka incelemesi yöntemini kullanarak öğrencilerin, kişilik, güdü, davranış bozukluğu ve psikopatoloji kuramlarıyla daha ayrıntılı biçimde ilgilenmeleri için uğraştım. Üç ve dördüncü yıllardaki lisans öğrencilerine de «Psikologların Değişen Rollerini» ve «Klinik Psikoloji» derslerini okuttum. Ayrıca öksüzler yurdu ile Üniversitenin Mediko - Sosyal merkezinde psikoterapi seminerleri de düzenledim.

Türkiye'deki psikoloji hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmek için Ankara'da düzenlenen 2. Ulusal Psiko-

loji Kongresine katıldım. Manisa Akıl Hastanesini, İzmir Rehberlik Merkezi, Amerikan Kız Kolejini ve değişik büyüklükte, değişik yapıda, farklı üretimleri olan dört endüstri kuruluşunu gezdim. Bu faaliyetlerimin yanı sıra, çeşitli öğrencilerin Amerika'da lisans veya lisansüstü çalışmalar yapabilmeleri için uğraştım. Amerika'da yayınlanan mesleki dergilere bağış topladım. Bu arada, kendimce önemli saydığım iki başarısızlığım oldu. Bunlardan biri, Ege Üniversitesiyle Amerika'daki bir ya da iki Üniversitenin kardeş üniversiteler olmasına ilişkin başarısız girişimimdir. Amerika'daki kullanılmış bazı dergilerin Üniversite kütüphanesine yollanmasını sağlayamamış olmam da, başarısız olduğum diğer bir konudur.

Türkiye'de geçirdiğimiz günler, bizim için önemli nedenlerden dolayı unutulmayan bir yıldır. Her şeyden önce halen devam eden arkadaşlıklar kurduk. Kısa bir süre için de olsa, dünyanın geri kalan kısmından uzakta yaşama olanağı bulduk. Önemli tarihsel olayların yer aldığı bölgelerde bulunma, oraları görme, olayları hissetme fırsatı elde ettik ve gelecekteki Türkiye'nin önderleriyle ilişki kurmamız mümkün oldu.

Amerika'ya dönüşümüzden sonra New Mexico'da yeni bir hayat kurabilmemiz için epeyce uğraşmamız gerekti. Halen Las Cruces'daki New Mexico Eyalet Üniversitesine bağlı danışma merkezinde psikolog olarak çalışmak-

* Bu yazı Selim Hovardaoglu tarafından çevrilmiştir.

tayım. Burada üniversite öğrencileri, işe alınacak kişiler ve problemlili öğrencilerle uğraşmaktayım. Aynı zamanda, üniversite öğrencilerinin lisansüstü uygulamaya çalışmalarını denetlemek de görevlerim arasında bulunuyor. Akşamları ise özel muayene ve psikoterapi uygulamaları yapmaktayım.

Amerikan psikolojisi sürekli değişmektedir. Kimi zaman psikolojik testlere, psikofarmakolojiye ve psikoterapiye olan ilginin artması, psikolojinin yeniden bireye yöneldiği inancını doğurmaktadır. Kimi zaman da, nükleer savaşın, ırk ve cinsiyet ayırımının, suç konusunun psikolojik yönleri ağırlık kazanmaktadır. Tanınmış psikolog Seymour Sarason, toplumdaki ilgi değişimine paralel olarak Amerikan psikolojisinin temel konularında da toplumsal sorunlara doğru bir kayma olduğuna inanmaktadır.

Ulusal tutum ve ilginin değiştiği konusunda Sarason haklıysa, şu anda toplumsal olayları araştırma ve değiştirmeyi olanaklı kılacak teknolojiye sahibiz demektir. Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmeler, geçmişe oranla, çok sayıda değişkenlerden elde edilmiş veriyle uğraşma olanağı vermektedir. İletişim araçlarındaki gelişme ise dünyanın değişik bölgelerindeki bilim adamlarının anında birbirleriyle ilişki kurmalarına elvermektedir. Bununla birlikte, toplumsal sorunlara getirdiğimiz bilgece çözümler, teknolojik gelişmeye oranla daha zayıf kalmaktadır. Başarı ihtiyacımız basit teknolojik sorunlarda yoğunlaşıp diğer öğeleri ihmal etmemizle sonuçlanmaktadır. Sarason'un yeni ilgi alanları konusundaki önerisiyle teknolojik dakikliğinizi göz önünde tutarsak, hala da toplumlar arası ve etnik gruplar arası sorunlara hitap edecek gerekli yaklaşımlarımızın eksik olduğunu kabul edebiliriz.

Amerikan Psikolojisinde vurgulanması gereken noktaların başında, kendileriyle işbirliği yaptığımız, ilişki kurduğumuz, onlardan bir şeyler öğrendiğimiz ülkelerin tarihlerine, dinlerine, kültürlerine duyarlılık geliştirme gereksinimi gelmektedir. Yabancı dilleri bilen, başka kültürlerde yaşayan ve yabancı okullarda çalışan daha çok sayıda psikoloğa gereksinimimiz vardır. Ulusal psikoloji örgütümüzün kültürler arası araştırmalara ve Üniversite elemanı değişimine daha fazla ilgi göstermesi, daha çok emek ve para harcaması gerekmektedir. Şu anda, dünyanın diğer bölgelerindeki gelişmelerden hemen hemen hiç haberdar olmayan ve yalnızca A.B.D.'deki psikoloji alanında önemli gelişmeleri izleyen coğrafi alan merkezli bir psikoloji anlayışımız vardır.

Amerikan Psikoloji Derneği bu konuda, üniversitelerin katkısı olmaksızın ancak bu kadarını yapabilmıştır. Halen, toplum ve dünyadaki önemli konulara eğilen bilim adamı ve uygulamacı yetiştirme yönünden de çok az bir değişme olmuştur. Geniş bir yaklaşım çerçevesinde ele alınırsa, politika, makroekonomi, karşılaştırmalı din ve dünyadaki çeşitli politik sistemlerin, psikolojinin inceleme konusu haline gelmesi mantıklı görünmektedir.

Bilgi aktarımı alanındaki hızlı gelişmeler, bir kültürden elde ettiğimiz araştırma bulgularını diğer bir kültüre uygulama konusunda bize birçok olanak sağlamaktadır. Örneğin, genel bir ilke olarak, bilgi kullanımı sürecinin, bilgi elde edildiği anda değil de araştırmanın planlanması sırasında ortaya çıktığı söylenebilir. Bu ilke bir çok ülkedeki üniversitelerce dikkate alınmakta ve bilgiye, kavram geliştirme dönemi kadar erken bir dönemde ulaşılmaya çalışılmaktadır. Psikolog,

hem araştırmacı hem de bilgi tüketicisi olarak çalıştığında bilgi aktaran rolünü de üstlenebilir. Psikologlar, araştırmacılara sosyal konulara ilişkin bilgilerin, elde edilse de edilmese de fark etmeyecek bir şey olmadığını anlamlarında yardımcı olabilirler. Aktarılan bilgiyi kabul ya da reddedebiliriz ama daha önemlisi uyarlayabilir, kısmen ya da değişik biçimlerde kullanabiliriz. Psikolog, bir bilgi kullanıcısı olarak çalışıp bilginin kullanım, uyarılama yolları-

nın, işe yaramayan kullanım seçeneklerinin, ve doğurgularının belirlenmesinde yardımcı olabilir.

A.B.D.'deki psikoloji sürekli değişmektedir. Daha geliştiğimiz, karmaşıklaştığımız gibi daha da olgunlaştığımız konusunda bazı belirtiler vardır. Sosyal sorunların çözümüne yönelik yeni ve önemli katkıların getirilmesi de, teknoloji, bilgi aktarımı ve sosyal konulara yönelik psikolojinin bir noktada birleşmesiyle mümkün olacaktır.

TÜRKİYE'Yİ ÖZLEMLE ANIYORUM *

Samuel W. Cochran

Doğu Teksas Eyalet Üniversitesi

1982-83 ders yılını Fullbright öğretim üyesi olarak ODTÜ Eğitim Fakültesinde geçirdim. Bu süre içinde, mezuniyet öncesi ve sonrası düzeylerde Eğitimde İstatistik, Eğitimde Araştırma Yöntemleri, Test Geliştirme gibi dersler verdim.

Türkiye'deki öğrencilerimi ve çalışma arkadaşlarımı özlemle anmaktayım. Öğrencilerimin hepsi güdü düzeyi yüksek ve parlak öğrencilerdi. İngilizce okuma, yazma ve anlama yetenekleri mükemmele yakındı. Bazıları konuşma İngilizcelerinden pek emin olmamakla birlikte, pratik yaptıkça, bu sorun da kısa sürede ortadan kalktı. Çalışma arkadaşlarım, gerek akademik yetenekleri, gerekse insanlıkları ile tüm faaliyetlerinde bana destek oldular. Prof. Dr. Kemal Özinönü ile birlikte Türk üniversite öğrencilerinin istatistik derslerinde programlanmış öğrenme tekniğinin kullanımı konusunda bir çalışma yaptık. Yard. Doç. Dr. Füsün Akarsu ile 5 yaş Türk çocuklarında cinsiyet rolü algısına ilişkin bir araştırma yürüttük. Güneybatı Psikologlar Derneği'nin (Southwestern Psychological Association, New Orleans, Louisiana) Nisan, 1984'te yapılan kongresinde, bu çalışma üzerine temellendirilmiş bir bildiri sundum. Ayrıca, Yard. Doç. Dr. Fersun Paykoç ile, Delphi Metodunu kullanarak, Türk ana-babalara çocuklarının eğitimine ilişkin tutumlarını konu alan bir araştırma yaptık.

Türkiye'de bulunduğum sürede, haftada yarım günümü, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampusunda, eğitimin çeşitli yönleri ile ilgilenen akademik gruplarla birlikte geçirdim. Türk meslektaşlarımla olan bu etkileşim bana hiç bir kaynaktan edinmeyeceğim bir içgörü kazandırdı. Türkiye'deki meslektaş ve öğrencilerim ile ilişki-
rim halen devam etmektedir.

Temmuz 1983'te, eşim Polly ile birlikte Amerika'ya döndük; Ağustosta da Doğu Texas Üniversitesindeki psikoloji profesörlüğü görevime tekrar başladım. Bir yıl ayrı kalmama rağmen, işlerime bıraktığım yerden başlamak fazla zamanımı almadı. Bir eğitim psikoloğu olarak, burada, Kantitatif Yöntemler, Öğrenme Kuramı, Eğitim Psikolojisi gibi dersler vermekte, öğrencilere tez danışmanlığı yapmaktayım.

Zekâ, mesleki yetkinlik ve güdü sınır tanımaz. Türk psikologlarının bu özelliklerin hapsine sahip olduklarını gördüm. Bu nedenle, Türkiye'de psikolojinin gelişmesi için özel tavsiyelerde bulunmayı gereksiz buluyorum. Ancak, psikolojideki son yayın ve gelişmelerin daha kolay elde edilebilir hale getirilmesinin, Türk psikologlarının işini kolaylaştıracağını söylemeden geçemeyeceğim. Bu konuda tüm Türk psikologlarına yardımcı olabilecek organize bir çabam bulunmamakla birlikte, bazı Türk meslektaşlarımla işbirliği yapmaktayım. Bu meslektaşlarımla birlikte yayın yapmakta, araştırma düzenlemekte, bilgi alışverişinde bulunmak-

* Bu yazı Orhan Aydın tarafından çevrilmiştir.

ta ve birbirimizi Türkiye'ye, Amerika'ya ve diğer ülkelere tanıtmaya çalışmaktayız. Bu işbirliğinin gerek kişisel gerekse mesleki yaşamımda bana çok şeyler kazandırdığına inanıyorum.

Bir eğitim psikoloğu olarak yaptığım çalışmalar ilk bakışta oldukça eklektik gibi görünmekle birlikte, 1960'lı yılların sonlarına doğru Norman Dalkey ve Bernice Brown yaptığımız çalışmalardan bu yana benim için sürekli olarak gündemde bulunan bir konu vardır : Delphi Metodu. Grup yargılarını elde etme ve değerlendirmede kullanılan mükemmel bir meted olan Delphi metoduyla, şu anda biri yöresel, diğeri ulusal düzeyde iki araştırma projesi yürütmekteyiz. Yöresel projenin amacı, Doğu teksas üniversitesi akademik personelinin bilimsel araştırma ve üretkenliklerini arttıracak yolların belirlenmesidir. Ulusal düzeydeki projede ise, evlilik ve aile danışması alanında çalışan danışmanlara Amerikan kırsal kesimlerinde çalışma becerisi kazandıracak bir eğitim programının yapılandırılması amaçlanmaktadır. Yaklaşık bir yıl kadar önce Amerika'da evlilik ve aile danışmanlarına kırsal kesimde çalışma becerisi kazandıran bir programın bulunmadığını farkettik. Bu nedenle de, Üniversitemizden bir çok kişinin aktif olarak katıldığı bu projeyi başlattık. Başlattığımız bu proje ülke çapında oldukça geniş yankılar uyandırdı.

Bir grup arkadaşımınla birlikte yaklaşık altı yıldan beri üzerinde çalıştığımız «Aile Kökeni Ölçeği»nin yayına hazırlanma süreci de bu arada başladı. Bireylerin aile kökenlerinin evliliklerini etkilediği bir çok kişi tarafından kabul edilen bir görüştür. Aile Kökeni Ölçeği bu görüşe ilişkin görgül veri toplamayı kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu arada, benim de yer

aldığım iki farklı grup tarafından yürütülen ve kısa bir süre önce tamamlanan iki araştırmadan da söz etmek istiyorum. Bu araştırmalardan birinde çocuklarda rasyonel olmayan inançların gelişimi incelendi. Başta, Ellis olmak üzere bir çok kuramcı, rasyonel olmayan inançların yetişkin davranışları üzerindeki etkilerinden söz etmektedir. Yaptığımız araştırma çocuklarda bu tür inançların nasıl geliştiği konusunda bilgi sağlamaktadır. Bitirdiğimiz diğeri araştırma ise, 5 yaş Amerikan çocuklarının cinsiyet rolü algılarıyla ilgilidir. Bu araştırmanın sonuçları Texas Bilim Akademisininin Mart 1984 te yaptığı kongrede bir bildiri olarak sunulmuştur.

Türk meslektaşlarımla birlikte yürüttüğüm projelerin yanı sıra, buradaki meslektaşlarımla birlikte yürüttüğüm diğeri projelere de değinmek istiyorum. Bir grup arkadaşımınla birlikte, Texas'ta, üniversitemizin bulunduğu Commerce şehrine ilişkin uzun vadeli bir planlama projesi üzerinde çalışmaktayız. Diğeri yandan, yakındaki bir ilkokulda denediğimiz yeni bir öğretme yönteminin etkililiğini değerlendirmek amacıyla yürüttüğüm bir projeyi kısa bir süre önce tamamladım. Bunlara ek olarak, bir meslektaşımınla birlikte, öğrenme bozukluğu tanısı konmuş ilkokul çocuklarında dikkat süresi konulu bir araştırma yürütmekte; ve kısa bir süre önce başlatılan ve Amerikan yaşlılarında yalnızlık sorununu incelemeyi amaçlayan bir proje üzerinde çalışmaktayım. Şu andaki amacım, tüm bu projelerin bitirilmesini sağlamaktır.

Delphi Metodu'nun şu anda kullanılan biçimini almasından bu yana yaklaşık on yıl geçti. Bu nedenle, Metod'un kuramsal temellerini yeniden gözden geçirme zamanının geldiği kanısındayım. Grup yargısını elde etme

ve değerlendirmede oldukça yararlı bir teknik olduğu kanıtlanmış olmakla birlikte, Delphi Teknięi, delphi panelinde yer alan üyelerin kararlarında rol oynayan bilişsel süreçleri dikkate almaktadır. Metoda ilişkin olarak gele-

cekte yapmayı düşündüğüm kuramsal çalışmanın amacı, panel üyelerinin grup yargısını değerlendirmelerinde rol oynayan bazı bilişsel süreçlerin belirlenmesi olacaktır.